

İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Turizme Yönelik Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Safranbolu’da Nicel Bir Çalışma)*

Examining the Views of Secondary School Students on Tourism According to Different Variables (A quantitative study in Safranbolu)

Ufuk KARAKUŞ**, Osman ÇEPNİ*** & Bahadır KILCAN****

Özet

Bu araştırma turizm faaliyetlerinin, nüfusun sosyo-ekonomik ve kültürel yapısında yarattığı değişimlere yönelik, ilköğretim öğrencilerinin görüşlerinin nasıl geliştiğini ortaya koymaktır. Bu görüşler üzerinde çeşitli değişkenlerin etkileri araştırılarak öğrenci görüşlerinin farklılığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma Karabük ili Safranbolu ilçesinde, ilköğretim’in 6., 7. ve 8. sınıflarında bulunan 676 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen veriler, Gümüş ve Özüpekçe (2008) tarafından geliştirilen ve araştırmacılar tarafından konuya uyarlanan 5’li likert tarzı önermelerden oluşan anketle toplanmıştır. Elde edilen veriler ışığında, öğrencilerin turizm faaliyetlerine yönelik görüşlerinin genel olarak olumlu olduğu, okulun bölgesel konumu, öğrencilerin sınıf düzeyleri, aile gelir durumları gibi değişkenler üzerinde bazı önemli farklar olduğu belirlenmiştir.

Anahtar sözcükler: Turizm, turizme yönelik görüş, turizmin sosyal-ekonomik-kültürel etkileri, ilköğretim öğrencileri

Abstract

The purpose of this study is to indicate primary school students’ views on changes in the socio-economic and cultural structures of population, which stem from touristic activities. The effects of variables on these views will be tested in the study. 676 primary school students of sixth, seventh, and eighth grade in Safranbolu, Karabük participated in the study. Data were collected by 5-point Likert type questionnaire developed by Özüpekçe (2008). Results mirrored that students’ views on touristic activities were generally positive. It was also seen that students’ views differed significantly according to the variables such as school’s geographic position, students’ grades, and families’ economic status.

* 8-10 Eylül 2011 Tarihinde Burdur Mehmet Akif Üniversitesi’nde Yapılan 20. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresinde Bildiri Özeti Olarak Sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr.; Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD, ukarakus@gazi.edu.tr.

*** Arş. Gör.; Karabük Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, ocepni@karabuk.edu.tr.

**** Doktora Öğrencisi; Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, bkilcan@msn.com.

Giriş

1936 yılında Birleşmiş Milletlerin bir çalışma grubu, turizmi; eğlence veya ailevi nedenlerle, iş için veya dinsel, bilimsel, siyasal ve sportif özellikte olan toplantılara katılmak amacıyla yahut her türlü geçici görevler nedeniyle (seyahat) ya da vapur seferlerine katılarak yapılan geziler olarak tanımlamıştır (Şavklı, 1991:7). Hunziker ve Krapf'ın yaptığı "Sürekli kalışa dönüşmemek ve gelir getirici hiçbir uğraşta bulunmamak koşulu ile yabancıların geçici süre kalışlarından doğan olay ve ilişkilerin tümü turizmdir." tanımı ise Dünya Turizm Örgütü (WTO) tarafından da kabul edilmiştir (Ağaoğlu, 1991: 24).

Türkiye, dünyada 1960'lı yıllardan itibaren etkili olmaya başlayan turizm hareketleriyle birlikte, sektörden yararlanıp ekonomisine katkı sağlamak amacıyla kendi yönünü belirlemeye başlamıştır (Emekli, 1998). Bugün ülkemizin turizmde geldiği nokta sektörel olarak dikkate değerdir. Turizm kaynakları bakımından oldukça zengin olan Türkiye, yıllık 22 milyar dolar kazançla dünya turizmde önemli ülkelerden birisi haline gelmiştir.

Çalışma alanımızı oluşturan Karabük ilinin Safranbolu ilçesi tarihi, kültürel ve doğal turizm değerleri açısından oldukça zengin bir alandır. Safranbolu, 1975 yılında Yüksek Anıtlar Kurulu tarafından "Kentsel Sit" ilan edilmesiyle, kentte akademik düzeyde başlayan ilgi zamanla tüm dünyaya yayılmış, 1990'lı yılların başından bu yana küçük ve orta ölçekli turistik tesis sınıfına giren işletmelerin oluşumu ile sektörde yerini almaya başlamıştır (<http://www.karabukkulturturizm.gov.tr>). 1994 yılında UNESCO tarafından Dünya Miras listesine alınan Safranbolu'da turizm faaliyetleri, Safranbolu'nun çehresini değiştirmiş ve bu değişim diğer sektörleri de etkilemiştir. Bu süreç aynı zamanda turizme yönelik eğitim ve meslek kazanma ortamının da oluşturulmasını beraberinde getirmiştir.

Turizmin eğitim üzerindeki olumlu etkileri arasında, bireysel ve toplumsal açıdan yarar sağlamak adına sektörün ihtiyacı için donanımlı insan yetiştirmek ilk sırada gelmektedir. Bu yüzden turizmin geliştiği ülkelerde sektörün ihtiyacı için eğitim veren kurumların geliştiğini görmekteyiz. Bu doğrultuda ilgili lise türlerinin ve üniversite de ilgili bölümlerin geliştiği görülmektedir (Harari, 2005: 21).

Bu bağlamda, çalışma evrenini oluşturan Safranbolu ilçesinde, 1992 yılında Safranbolu Meslek Yüksekokulu'nun kurulmasıyla, Turizm ve Otelcilik İşletmeciliği, Turizm Rehberliği, Turizm Animasyonu bölümleri hizmete girmiş, ayrıca Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi'nin açılması, turizmin eğitim alanındaki yansımalarının bir sonucu olarak karşımıza çıkmıştır. Meslek Yüksek Okulu'nun bu bölümlerinde ve Otelcilik - Turizm Meslek Lisesi'nde eğitim görmek

olan bu öğrenciler aynı zamanda staj dönemlerinde, Safranbolu ilçesindeki turistik işletmelerde işgücüne katılmaktadırlar.

Turizmin, ülke ekonomisine yaptığı olumlu katkılarının yanı sıra, geliştiği sahanın mekânsal yapısının, sosyo-ekonomik ve kültürel özelliklerinin üzerinde de önemli sonuçları vardır (Özgüç, 2003). Bu sonuçlar turizmin geliştiği bölgelerde, bazen olumlu görüşlerin gelişmesine neden olurken, bazen de olumsuz sayılabilecek görüşlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Hatta bu tür olumlu ve olumsuz algılamalar, çeşitli yaş gruplarına göre değişiklik gösterebilmektedir (Gümüş & Özüpekçe, 2009). Bugüne kadar turizmin, gerek çevresel etkileri, gerekse yöre insanlarının sosyo-ekonomik ve kültürel değişimi üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmaya yönelik birçok tutum ve davranış çalışması yapılmıştır. Bu çalışmaların yoğunlaştığı bazı alanlar, turizm alanlarında ikamet edenlerin turizme yönelik tutumları (Dal ve Baysan 2007; Kaltenborn ve Diğ., 2008; Baysan, 2002), turizm alanlarında ikamet edenlerin turistlerin karşılıklı ilişkilerini ve turizme yönelik tutumları (Zhang, Inbakaran ve Jackson, 2006), turizm alanlarında ikamet edenlerin turizm algısı (Haralambopoulos ve Pizam, 1996, Korça, 1998) ve turizm potansiyelinin tespiti (Soykan, 2004) gibi konularda ele alınmıştır. Ancak ilköğretim düzeyinde bireylerin algılarının nasıl geliştiği konusunda çalışmaya rastlanmamıştır.

Çalışma alanımızı, Karadeniz Bölgesinin Batı Karadeniz Bölümünde bulunan, Ankara'ya yakınlığı ile gününbirlik turizm faaliyetleri açısından da önem taşıyan Safranbolu'daki ilköğretim okulları ikinci kademesinde bulunan öğrenciler oluşturmaktadır. Turizm konusunda yapılan çalışmaların çoğunluğu, turizmin çevresel etkisi üzerinde olmuştur. Oysaki turizm çevresel etkisinin yanı sıra eğitim ve sosyo-kültürel alanlarda da etkili olan bir sektördür (Emekli, 1994). Turizm faaliyetlerine bağlı olarak ortaya çıkan nüfusun sosyal, ekonomik ve kültürel yapısındaki değişimler eğitim çağındaki kuşak üzerinde de etkisini göstermektedir. Bu amaçla yapılan çalışma da Karabük'ün Safranbolu İlçesi'nde öğrenim gören ilköğretim öğrencilerinin turizme ilişkin görüşleri araştırılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, turizm faaliyetlerinin nüfusun sosyo ekonomik ve kültürel yapısında yarattığı değişimlere yönelik ilköğretim öğrencilerinin görüşlerini belirlemektir. Ayrıca öğrencilerin yaşadıkları yerleşim yeri, cinsiyet, sınıf düzeyi, aile gelir durumu ve anne-baba öğrenim durumu gibi değişkenlerin öğrencilerin görüşlerinde farklılık yaratıp, yaratmadığının ortaya konulması amaçlanmıştır.

Problem Cümlesi

Çalışmanın amacı doğrultusunda, aşağıda belirtilen probleme cevap bulunmaya çalışılmıştır.

‘Safranbolu İlçesi’nde ilköğretim 2. kademedeki öğrenim gören öğrencilerin, turizme yönelik görüşleri nelerdir?’

Alt Problemler

Çalışmada öğrenci görüşlerini etkileyebilecek bazı değişkenler açısından cevabı aranan alt problemler şu şekildedir;

1. Safranbolu İlçesi’nde ilköğretim 2. kademedeki öğrenim gören öğrencilerin, turizme yönelik görüşleri yerleşim yeri değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
2. Safranbolu İlçesi’nde ilköğretim 2. kademedeki öğrenim gören öğrencilerin, turizme yönelik görüşleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Safranbolu İlçesi’nde ilköğretim 2. kademedeki öğrenim gören öğrencilerin, turizme yönelik görüşleri sınıf düzeyi (6., 7. ve 8. sınıf) değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
4. Safranbolu İlçesi’nde ilköğretim 2. kademedeki öğrenim gören öğrencilerin, turizme yönelik görüşleri aile gelir durumu değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
5. Safranbolu İlçesi’nde ilköğretim 2. kademedeki öğrenim gören öğrencilerin, turizme yönelik görüşleri anne-baba meslek durumu değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

Literatür incelendiğinde Safranbolu’daki ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin turizme yönelik görüşlerinin değerlendirildiği herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu açıdan bakıldığında yapılan çalışma bir ilk özelliği taşımaktadır.

Yöntem

Araştırma modeli

Bu araştırma genel tarama modelinde tasarlanmıştır. Tarama modelleri, mevcut olayların daha önceki olay ve koşullarla ilişkilerini de dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimini açıklayan araştırma yaklaşımlarıdır (Kaptan, 1998: 59). Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2003: 79).

Evren ve Örneklem

Çalışma evrenini 2010-2011 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Karabük ili Safranbolu ilçesi, Milli

Eğitim Bakanlığı’na bağlı toplam 15 ilköğretim Okulu’nda bulunan 5303 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise Safranbolu’da kırsal ve kentsel yerleşmelerde bulunan okullardan rastgele seçilen 4’ü kent (Altın Safran, Bağlar Şehit Atilla Bodur, Emek, Zati Ağar İlköğretim Okulları) ve 4’ü kırsal (Bostanbükü, Yazıköy, Konarı ve Kirkille İ.Ö.O) yerleşmelerinde bulunan 8 ilköğretim okulunda çalışmaya katılan 676 öğrenci oluşturmaktadır. Bu tür seçimde örneklem, belirlenen listeden rastgele olarak seçilir. Burada önemli olan listede bulunanların benzer özellikte olmasıdır (Çepni, 2007).

Uygulama yapılan okullar Tablo 1’de, çalışmaya katılan öğrencilerin kişisel bilgileri ise Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 1

Uygulama Yapılan Okullar ve Öğrenci Sayısı Dağılımları

No	Uygulama yapılan okulların isimleri	Öğrenci sayısı
1	Safranbolu Altın Safran İlköğretim Okulu	155
2	Safranbolu Bağlar Şehit Atilla Bodur İlköğretim Okulu	112
3	Safranbolu Emek İlköğretim Okulu	110
4	Safranbolu Zati Ağar İlköğretim Okulu	104
5	Safranbolu Bostanbükü İlköğretim Okulu	49
6	Safranbolu Yazıköy İlköğretim Okulu	51
7	Safranbolu Konarı İlköğretim Okulu	49
8	Safranbolu Kirkille İlköğretim Okulu	46
Toplam		676

Tablo 2

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Değişkenlere Göre Dağılımı

Değişkenler	Alt Kategoriler	Öğrenci Sayısı	% (Yüzde)	Toplam (N)
Cinsiyet	Kız	337	50.1	676
	Erkek	339	49.9	
Kır-Kent	Kır	195	28.7	676
	Kent	481	71.3	
Sınıf	6.Sınıf	233	34.5	676
	7.Sınıf	236	34.9	
	8.Sınıf	207	30.6	
Anne Meslek Bilgileri	Memur	39	5.8	676
	İşçi	43	6.4	
	Serbest Meslek	31	4.6	
	Emekli	30	4.4	
Baba Meslek Bilgileri	Ev Hanımı	533	78.8	676
	Memur	144	21.3	
	İşçi	275	40.7	
	Serbest Meslek	163	24.1	
	Emekli	64	9.5	
Aile Gelir Durumu	İşsiz	30	4.4	676
	700 TL ve altı	111	16.4	
	701-1200 TL	260	38.5	
	1200-2000	212	31.4	
	2001 TL ve üstü	93	13.8	

Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin %50.1'ini kızlar, %49.9'unu erkekler oluşturmaktadır. Öğrencilerin %34.5'i altıncı sınıf, %34.9'u yedinci sınıf ve %30.6'sı sekizinci sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin annelerinin meslek bilgilerine bakıldığında; %5.8'i memur, %6.4'ü işçi, %4.6'sı serbest meslek, %4.4'ü emekli ve %78.8'i ev hanımıdır. Öğrencilerin babalarının meslek bilgilerine bakıldığında; %21.3'ü memur, %40.7'si işçi, %24.1'i serbest meslek, %9.5'i emekli ve %4.4'ü işsizdir. Öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyinin ise; %16.4'ünün 700 TL ve altı, %38.5'inin 701-1200 TL, %31.4'ünün 1200-2000 TL, %13.8'inin 2001 TL ve üstü gelir düzeyine sahip olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Ölçme aracı Gümüş ve Özüpekçe (2008) tarafından geliştirilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda çalışmaya uyarlanmıştır. Ölçekte bulunan maddelerden 10'u olumlu, 3'ü olumsuz önermelerden oluşmaktadır. 3, 6, ve 11. maddeler ters puanlandıkları için SPSS içerisinde tekrar kodlanmışlardır. Toplam 13 maddeden oluşan ölçme aracının Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı $\alpha=.88$ olarak bulunmuştur. Güvenirlik, geçerlilik için üst sınır koyabilmekte ise de, hiçbir zaman geçerliliği garantileyemez (Karasar, 2005). Bu sebeple, ölçme

aracımız, konu ile ilgili çalışmalar yapan iki öğretmen üyesinin görüşleri doğrultusunda bu araştırmada kullanılması karar verilmiş, böylece ölçeğin kapsam geçerliği de denetlenmiştir.

Verilerin Analizi

Anket sonuçlarından elde edilen veriler SPSS 17.0 programında analiz edilmiştir. Analizde ilk olarak tanımlayıcı istatistik yöntemiyle öğrencilerin tamamının turizme yönelik görüşlerinin "frekans yüzde dağılımları ve aritmetik ortalamaları" hesaplanmıştır. Sonraki aşamada ilköğretim öğrencilerinin turizme yönelik görüşlerinin kent-kır ve cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği "Bağımsız örneklem için t-testi" ile belirlenmiştir. İlköğretim öğrencilerinin turizme yönelik görüşlerinin sınıf düzeyi, anne meslek durumu, baba meslek durumu ve aile gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılığın olup olmadığını belirlemek için ise "Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)" kullanılmıştır. Varyans analizi sonrasında yapılan ikili karşılaştırmalarda ortaya çıkan istatistiksel farkın hangi gruplar arasında oluştuğunu belirlemek amacıyla "Tukey HSD (PostHoc)" testi kullanılmıştır. Ölçeğin istatistiksel çözümlemelerinde anlamlılık düzeyi .05 olarak belirlenmiştir.

Bulgular ve Tartışma

Bu başlıkta yöntem bölümünde açıklanan şekilde toplanan verilerin, her bir alt bölümle ilgili olarak istatistik tekniklerle yapılan çözümlenmeleri sonucu elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Problem Cümlesine İlişkin Bulgular

Safranbolu İlçesi'nde ilköğretim 2. kademede öğrenim gören öğrencilerin, turizme yönelik görüşleri:

Araştırmaya katılan turizm yerleşmelerindeki ilköğretim öğrencilerinin turizm kavramına yönelik görüşlerinin dağılımı Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3.

Öğrencilerin Turizme Yönelik Görüşlerinin Frekans Yüzde Dağılımları ve Aritmetik Ortalamaları

Önermeler	Tamamen katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Hiç katılmıyorum		$\bar{X}$
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
1. Turizm kavramı ile ilgili olarak derslerde öğrendiklerimiz yeterli değildir.	194	28.7	165	24.4	134	19.8	70	10.4	113	16.7	3.38
2. Turizm, Safranbolu ekonomisi için en faydalı olan sektördür.	413	61.1	179	26.5	65	9.6	13	1.9	6	.9	4.45
3. Turizm tesislerinden birinde çalışmanın eğlenceli olacağına inanıyorum.	350	51.8	159	23.5	106	15.7	32	4.7	29	4.3	4.14
4. Okulda aldığımız yabancı dil eğitimi yabancı turistlerle iletişim kurmanızda yeterlidir.	199	29.4	187	27.7	137	20.3	75	11.1	78	11.5	3.52
5. Safranbolu turistik bakımdan daha çok gelişim göstermelidir.	359	53.1	177	26.2	97	14.3	23	3.4	20	3.0	4.23
6. Tatil dönemlerini değerlendirmek için başka tatil merkezlerini tercih ederim.	248	36.7	161	23.8	151	22.3	79	11.7	37	5.5	3.75
7. Safranbolu'nun tanıtımındaki en önemli unsur tarihi Safranbolu Evleri'dir.	437	64.6	139	20.6	68	10.1	14	2.1	18	2.7	4.42
8. Safranbolu'nun tarihsel dokusunun zenginliği turizme önemli katkı sağlamaktadır.	383	56.7	202	29.9	59	8.7	20	3.0	12	1.8	4.37
9. Safranbolu'nun doğal güzellikleri birçok turizm yerleşmesinden daha iyi korunmuştur.	271	40.1	217	32.1	150	22.2	21	3.1	17	2.5	4.04
10. Yöremizin mutfak kültürü turizm potansiyelini artırmaktadır.	268	39.6	189	28	156	23.1	31	4.6	32	4.7	3.93
11. Safranbolu'ya gelen turistlerin giyim tarzını kendi giyim tarzıma uygun bulmuyorum.	77	11.4	158	23.4	186	27.5	179	26.5	76	11.2	2.97
12. Turistlerin kültürel değerlerini kendime yakın buluyorum.	110	16.3	171	25.3	215	31.8	114	16.9	66	9.8	3.21
13. Turizm alanında öğretim veren bir meslek lisesinde, meslek yüksek okulunda ya da bir yüksek öğretim programında okumayı planlıyorum.	165	24.4	114	16.9	149	22	95	14.1	153	22.6	3.06

Tablo 3 incelendiğinde “Turizm, Safranbolu ekonomisi için en faydalı olan sektördür” önermesi öğrencilerin katıldığı (%88) madde olmuştur. Yine öğrencilerin büyük bölümü, Safranbolu’daki tarihi doku zenginliğinin turizme önemli katkı sağladığını düşünürlerken (% 87), “Safranbolu’nun tanıtımındaki en önemli unsur tarihi Safranbolu Evleri’dir.” önermesi de öğrencilerin yüksek düzeyde katıldığı (%85) diğer bir madde olmuştur. Ayrıca öğrencilerin büyük bir bölümü (%79), Safranbolu’da turizmin daha da gelişmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Turizmin kültürel etkisi açısından veriler değerlendirildiğinde, öğrencilerin en olumsuz görüşleri (%35) turistlerin giyim tarzlarının benimsenmemesi olduğu görülmektedir. Öğrenci görüşlerinde ortaya çıkan önemli sonuçlardan biri de, meslek seçiminde turizmi değerlendirme şeklidir. Öğrencilerin önemli bir bölümü turizmi Safranbolu ekonomisi için önemserken (%88), turizmle ilgili öğretim yapan bir lisede ve yüksek okulda öğrenim görme isteği düşük çıkmaktadır (% 41). Ayrıca öğrenciler %42 oranında turistlerin kültürel değerlerini kendilerine yakın bulmaktadırlar. Yani katılımcıların çoğunluğu turistlerin kültürel değerlerinin farklı olduğunu düşünmektedirler.

Alt Problemlere İlişkin Bulgular:

1. Safranbolu İlçesi’nde ilköğretim 2. kademedeki öğrenim gören öğrencilerin, turizme yönelik görüşlerinin, yerleşim yeri değişkenine göre farklılığına ilişkin bulgular:

İlköğretim öğrencilerinin turizme yönelik görüşleri ölçeği ortalama puanlarının, yaşadıkları yerleşim birimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4

İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Turizme Yönelik Görüşleri Ölçeği Puanlarının Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Farklılığı İçin t Testi Sonuçları

Okul	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kent	481	48.31	4.59	674	3.51	,000
Kır	195	46.92	4.79			

Öğrencilerin turizme yönelik görüşleri toplam puanları yerleşim birimi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$t_{(672)}=-3.51$; $p<.05$]. Bu verilerden yola çıkarak kentte ikamet eden öğrencilerin kırdaki ikamet eden ilköğretim öğrencilerine göre turizme yönelik görüşlerinde daha olumlu düşüncelere sahip oldukları söylenebilir.

2. Safranbolu ilçesi de öğrenim gören ilköğretim öğrencilerinin turizme yönelik görüşlerinin “cinsiyet” değişkenine göre karşılaştırılması:

İlköğretim öğrencilerinin turizm kavramına yönelik görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı *ilişkisiz t-testi* ile belirlenmiş ve sonuçları Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5

Cinsiyete Göre Öğrencilerin Turizme yönelik görüşlerinin t testi sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Erkek	337	48.09	4.77	674	1.00	.315
Kadın	339	47.73	4.61			

Tablo 5’e göre çalışma grubundaki erkek öğrencilerin turizme yönelik görüşlerinin toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X}=48,09$ kız öğrencilerin aritmetik ortalamasının ise $\bar{X}=47,73$ olduğu görülmektedir. Öğrencilerin turizme yönelik görüşleri toplam puanları ile cinsiyet arasındaki ilişki incelenmiş ve istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır. [$t_{(672)}=-1.00$; $p>.05$]. Bu verilerden yola çıkarak öğrencilerin turizme yönelik görüşlerinde cinsiyet faktörünün önemli olmadığı söylenebilir.

3. Safranbolu İlçesi’nde ilköğretim 2. kademedeki öğrenim gören öğrencilerin, turizme yönelik görüşlerinin sınıf düzeyi (6., 7. ve 8. sınıf) değişkenine göre karşılaştırılması:

İlköğretim öğrencilerinin turizme yönelik görüşlerinin toplam puanlarının öğrenim gördükleri sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır.

İlköğretim öğrencilerinin turizme yönelik görüşlerinin “sınıf düzeyi” değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için “*Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)*” yapılmıştır. Bu analizin sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6

Öğrencilerin Turizme Yönelik Görüşleri Ölçeği Puanlarının Öğrenim Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.

Değişken	Sınıf	N	$\bar{X}$	S			
	6. Sınıf	233	48.40	4.34			
	7. Sınıf	236	48.39	4.86			
	8. Sınıf	207	46.82	4.71			
Sınıf düzeyi	Varyansın kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Fark Tukey
	Gruplar arası	354.223	2	177.112	8.209	.00	7-8.sınıf
	Gruplar içi	14519.97	673	21.575			6-8.sınıf
	Toplam	14874.19	675				

Tablo 6 incelendiğinde öğrencilerin turizme yönelik görüşleri ölçeği toplam puanları ortalaması sınıf düzeylerine göre arasında anlamlı bir farklılık göstermiştir. [$F_{(2-673)} = 8,209$; $p < ,05$]. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu görmek için Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Bu sonuçlara göre 6.sınıf ($\bar{X}=48.40$) ve 7.sınıf ($\bar{X}=48.39$) da öğrenim gören öğrencilerin 8.sınıf ($\bar{X}=46.82$) da öğrenim gören öğrencilere göre turizme yönelik görüşlerinin daha olumlu olduğu söylenebilir.

4. Safranbolu İlçesi'nde ilköğretim 2. kademedeki öğrenim gören öğrencilerin, turizme yönelik görüşlerinin aile gelir durumu değişkenine göre karşılaştırması:

İlköğretim öğrencilerinin turizme yönelik görüşleri ölçeği toplam puanlarının aile gelir durumu değişkenine göre farklılaşmış farklılaşmadığı araştırılmıştır.

İlköğretim öğrencilerinin turizme yönelik görüşleri “aile gelir durumları” değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için “Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)” yapılmıştır. Bu analizin sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

Öğrencilerin Turizme Yönelik Görüşleri Ölçeği Toplam Puanlarının Ailelerinin Gelir Durumuna Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken	Kategori	N	$\bar{X}$	S			
	1. 700 TL ve altı	111	49.18	4.47			
	2. 701-1200 TL	260	47.86	4.74			
	3. 1201-2000	212	47.50	4.62			
	4. 2001 TL ve üstü	93	47.48	4.79			
Aile gelir düzeyi	Varyansın kaynağı	K.Y	sd	K.O	F	p	Fark Tukey
	Gruplar arası	235.392	3	78.464	3.602	.013	1- 3 1- 4
	Gruplar içi	14638.80	672	21.784			
	Toplam	14874.19	675				

Tablo 7 incelendiğinde öğrencilerin turizme yönelik görüşleri toplam puanları ile ailelerinin gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür [$F(3-672)= 3.602, p<0.05$]. Ailelerinin geliri ile öğrencilerin turizme yönelik görüşlerinin toplam puanları arasındaki bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla Tukey *HSD* çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Bu sonuçlara göre ailesinin geliri 700 TL ve altı olanların ($\bar{X}= 49.18$) 1201- 2000 TL ($\bar{X}= 47.50$) ve 2001 TL ve üstü ($\bar{X}= 47.48$) olanlara göre Turizme yönelik görüşlerinin daha olumlu olduğu söylenebilir.

Tablo 8

Öğrencilerin Turizme Yönelik Görüşleri Ölçeği Toplam Puanlarının Annelerinin Meslek Durumuna Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi Sonuçları

Değişken	Kategori	N	$\bar{X}$	S		
Anne meslek durumu	1. Memur	39	46.95	5.21		
	2. İşçi	43	47.59	3.71		
	3. Serbest meslek	31	48.49	4.61		
	4. Emekli	30	43.50	4.81		
	5. Ev hanımı	533	48,07	4,69		
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Fark Tukey
Gruplar arası	296.845	4	74.21	3.4	.01	5- 4 3- 4
Gruplar içi	14577.34	671	21.725			
Toplam	14874.19	675				

Tablo 8 incelendiğinde öğrencilerin turizme yönelik görüşlerinin toplam puanları ortalamasında annelerinin mesleklerine göre anlamlı bir fark olduğu görülmüştür [$F(4-671)= 3.416, p<0.05$]. Bu farklılığın hangi meslek gruplarında olduğunu bulmak amacıyla Tukey *HSD* çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Bu sonuçlara göre annesi serbest meslekle ($\bar{X}= 48.48$) uğraşan ve annesi ev hanımı ($\bar{X}= 48.07$) olanların, annesi emekli ($\bar{X}= 43.50$) olan öğrencilere göre turizme yönelik görüşlerinin daha olumlu olduğu söylenebilir.

5- Safranbolu İlçesi'nde ilköğretim 2. kademedeki öğrenim gören öğrencilerin, turizme yönelik görüşlerinin, "anne-baba meslek" durumu değişkenine göre karşılaştırması:

İlköğretim öğrencilerinin turizme yönelik görüşlerinin toplam puanlarının anne meslek durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır.

İlköğretim öğrencilerinin turizme yönelik görüşlerinin "anne meslek durumu" değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için "Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)" yapılmıştır. Bu analizin sonuçları tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 9

Öğrencilerin Turizme Yönelik Görüşleri Ölçeği Toplam Puanlarının Babalarının Meslek Durumuna Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi Sonuçları

Değişken	Kategori	N	$\bar{X}$	S		
Baba meslek durumu	1. Memur	144	47.93	4.51		
	2. İşçi	275	47.94	4.73		
	3. Serbest meslek	163	48.26	4.65		
	4. Emekli	64	48.14	4.76		
	5. İşsiz	30	47.61	4.79		
Varyansın kaynağı		K.T	sd	K.O	F	p
Gruplar arası		271.33	4	67.83	.526	.716
Gruplar içi		101139.3	671	128.84		
Toplam		101410.6	675			

Tablo 9 incelendiğinde öğrencilerin turizme yönelik görüşleri ölçeği toplam puanları babalarının mesleklerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$F(4-671)=.716; p>.05$].

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada, turizm faaliyetlerinin nüfusun sosyo-ekonomik ve kültürel yapısında yarattığı değişime yönelik ilköğretim öğrencilerinin görüşleri belirlenmiş, okulların kırsal ya da kentsel özelliği, öğrencilerin cinsiyet durumu, sınıf düzeyleri, anne-baba meslek durumları ve aile gelir durumlarının bu görüşlere etkisi incelenmiş ve bazı anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır.

Turizmin çevresel, ekonomik, sosyal ve kültürel etkisine yönelik olarak ilköğretim öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada, *cinsiyet ve baba meslek durumlarına göre bir farklılık bulunmamıştır. Kırsal ve kentsel yerleşmelerdeki öğrenci görüşleri, sınıf düzeylerine göre öğrenci görüşleri, anne meslek durumlarına göre öğrenci görüşleri ile aile gelir durumuna göre öğrenci görüşleri arasında anlamlı farklar bulunmuştur.*

İlköğretim öğrencilerinin turizme yönelik görüşlerinin değerlendirildiği bu çalışmadan elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

Araştırmaya katılan öğrencilerin verdikleri cevaplarda en yüksek katılımın *“Turizm Safranbolu ekonomisi için en faydalı olan sektördür”* önermesinde ortaya çıkmıştır (% 88). Turizmin ekonomiye olan katkıları düşünüldüğünde, bu önermeye olan yüksek katılımın beklenen bir durum olduğunu ifade etmek mümkündür. İkinci en yüksek katılımın ise *“Safranbolu’daki tarihi doku zenginliğinin turizme*

önemli katkı sağladığı” görüşünde ortaya çıktığını görmektedir (% 87). Yörede, sırası ile Hititler, Frigler, Romalılar, Selçuklular ve Osmanlı Devleti’nin egemenlik kurdukları ve bu uygarlıkların yöreye miras bıraktıkları tarihi eserler düşünüldüğünde, Safranbolu’daki tarihi doku zenginliğinin yerli ve yabancı turistin ilgisini çektiği, bu durumun kentteki turizmi canlandırdığı ve turizme önemli katkı sağladığı söylenebilir. İlköğretim öğrencilerin en yüksek katılım gösterdikleri üçüncü önerme ise *“Safranbolu’nun tanıtımındaki en önemli unsur, tarihi Safranbolu Evleri’dir”* önermesine verdikleri cevaplar olmuştur (% 85) Ayrıca öğrenciler *“Safranbolu’da turizmin şu anda olduğundan daha fazla gelişmesi gerektiğini”* düşünmektedirler (% 79). Bu da ilköğretim öğrencilerinin Safranbolu’nun geleceğinde turizme büyük önem verdiklerini ortaya koymaktadır. Konu ile ilgili yapılan diğer çalışmalarda da benzer sonuçlar görülmüştür (Baysan, 2002; Gümüş ve Özüpekçe, 2009; Çetin, 2009; Demirkaya ve Çetin, 2010).

“Turizmin kültürel etkisi açısından, turistlerin giyim tarzının” öğrenciler tarafından yeterince benimsenmediğini görmekteyiz (% 35). Başka bir deyişle öğrenciler, bölgeye gelen turistlerin giyim tarzlarını, kendi giyim tarzlarından farklı görmektedirler. Bu farklılığın, Safranbolu’ya gelen yabancı turistlerin giyim tarzlarından kaynaklandığı söylenebilir. Öğrencilerin ölçeğe verdikleri cevaplardaki en beklenmeyen sonuç ise öğrencilerin meslek seçiminde turizmi değerlendirme şeklidir. *“Öğrencilerin turizmle ilgili öğretim yapan bir lise de ve yüksek okulda öğrenim görme isteklerinin”* yüksek olmadığını görmekteyiz (% 41). Öğrenciler, *“turistlerin kültürel değerlerini kendilerine yakın buldukları”* konusundaki önermeye de düşük düzeyde bir katılım göstermişlerdir (% 42).

Araştırmanın sonucunda, erkek öğrencilerin turizme yönelik görüşlerinin toplam puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{X} = 48.09$ iken, kız öğrencilerin toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 47.73$ olduğu görülmektedir. Bu verilerden yola çıkarak öğrencilerin turizme yönelik görüşlerinde cinsiyet faktörünün önemli olmadığı söylenebilir.

İlköğretim öğrencilerinin turizme yönelik görüşleri ile öğrencilerin kırsal ve kentsel yerleşmelerde öğrenim görmeleri arasında önemli görüş farklılıkları bulunmaktadır. Ortaya çıkan bu farklılığın kentsel yerleşmelerde bulunan ilköğretim okullarındaki öğrenciler lehine olduğu görülmektedir. Bu bulgu, yerleşim yerinin kentsel ya da kırsal olmasının turizme yönelik görüşleri etkilemede önemli bir değişken olduğunu göstermektedir. Turizm yatırımlarının ve faaliyetlerinin çoğunluğunun kentsel alanda olması ve özellikle Safranbolu ilçe merkezi dışında kalan Bostanbükü ve Kırkille yörelerinde turizm yatırımlarının neredeyse hiç bulunmaması bu durumun nedeni olarak değerlendirilebilir.

Araştırmaya katılan Safranbolu ilçesi ilköğretim öğrencilerinin turizme yönelik görüşleri sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermiştir. Bu farklılık 6. sınıflar ile 8. sınıflar arasında 6. sınıfların, 7. sınıflar ile 8. sınıflar arasında ise 7. sınıfların lehine anlamlı bulunmuştur. Bu bulgu, sınıf düzeyinin turizme yönelik görüşleri etkileyen önemli bir değişken olduğunu göstermektedir. Sınıf düzeyinde ortaya çıkan bu farklılıkların 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler derslerinde az da olsa turizm konularına yer veriliyor iken, 8. sınıfta turizm konularının müfredat dâhilinde yer almayışından kaynaklandığı düşünülebilir.

İlköğretim öğrencilerinin turizme yönelik görüşleri anne ve baba meslek durumu değişkenleri açısından incelendiğinde, anne meslek durumu açısından anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığın anne meslek durumunda ev hanımı ile emekliler arasında ev hanımları lehine, serbest meslek ile emekliler arasında ise serbest meslek sahiplerinin lehine anlamlı bulunmuştur.

İlköğretim öğrencilerinin turizme yönelik görüşleri aile gelir düzeyi değişkeni açısından incelendiğinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu bulgu, aile gelir düzeyinin turizme yönelik görüşleri etkileyen önemli bir değişken olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak Safranbolu'da ilköğretim öğrencilerinin turizmin gelişmesine yönelik bazı olumsuz yaklaşımları olmakla birlikte turizm hakkında genellikle olumlu görüşler ortaya çıkmıştır. Turizmin Safranbolu'da gelişmesi gerektiği ve Safranbolu ekonomisinin geleceğinin turizmde olduğu konusunda çok güçlü görüşlerin ortaya çıktığı görülmektedir.

Yapılan bu araştırma ile ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin turizme yönelik görüşleri belirlenmiş ve bunları etkileyen değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına dayalı olarak şu önerilere yer verilmiştir.

Öneriler

Bu çalışmada örneklem olarak, turizm faaliyetlerinin oldukça yaygın olarak yürütüldüğü Karabük ilinin Safranbolu ilçesi seçilmiştir. Ülkemizdeki turizm faaliyetlerinin var olduğu diğer yerlerdeki öğrencilerin turizme yönelik görüşleri incelenebilir ve elde edilen bulgular karşılaştırılabilir.

Bu çalışmada olduğu gibi, konuyla ilgili yapılan az sayıdaki diğer çalışmalarda, kentte yaşayan öğrencilerin kırsal yaşayanlara göre turizme yönelik görüşlerinde daha fazla olumluluk söz konusudur. Kentte yaşayanların turizme yönelik görüşlerinin daha olumlu olmasının nedenleri araştırılabilir. Ayrıca kırsal alanda yaşayanların turizme yönelik görüşlerini olumlu yönde değiştirecek uygulamalar araştırılmalıdır. Farklı yöntem ve tekniklerin uygulandığı öğrenme ortamları düzenlenmelidir.

Türkiye'de örgün eğitim kapsamı içerisinde turizm konularına, ilköğretim kurumlarında ilköğretimin 5. sınıflarında, "Bölgemizi Tanıyalım" ve "Hepimizin Dünyası", ilköğretim 6. sınıfta "Ülkemizin Kaynakları" üniteleri içerisinde kısım kısım yer verilmiştir. Ancak turizm konuları, hem coğrafya hem de tarih konularına ait değerleri içermesine rağmen, "Bölgemizi Tanıyalım" ünitesinde yeterince turizm konularına yer verilmemiştir. Yeni programda, öğrencilere değerler kazandırılması amaçlanırken, yeterince turizm değerlerinin yer almadığı görülmüştür. Öğrencilerin, turizm değerlerini tanıması ve koruması bilinci kazandırılmasına dair programda kazanımlara daha fazla yer verilmelidir.

2005 yılı öncesindeki durum incelendiğinde, seçmeli turizm dersleri adı altında 6., 7. ve 8. sınıflarda okutulan dersler, 2005 yeni program dâhilinde müfredattan kaldırılmış ve üniteler içerisinde yeri geldikçe kullanılır hâle getirilmiştir. Turizm değerinin daha iyi kavranabilmesi ve gelecek nesillerde sürdürülebilir bir anlayışın oluşması için milli eğitim programlarında turizm konularına üniteler içersinde daha sık yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Çalışmada öğrencilerin turizm hakkında olumlu görüşlere sahipken, ileride turizm ile ilgili eğitim veren kurumlarda öğrenimini devam ettirmek istemedikleri görülmektedir. Bu tutumun birçok sebebi olabilir, ancak turizmden önemli gelir elde edebilmek ve turizmin gelişmesini sağlama bilmek eğitimden geçmektedir. Bu durumun çeşitli çalışmalarla öğrenciye aktarılması ve öğrencilerin yaşadıkları yerdeki kaynakları nasıl değerlendirebileceği öğretilmelidir.

Bu durum bölgede turizmin geliştirilmesi ve iş gücünün değerlendirilmesi açısından son derece önemlidir.

Turizmin ülkemizde geliştirilmesi adına yapılan çalışmalar içerisinde, bu tür algı çalışmalarının sıklıkla yapılması gerekmektedir. Bu çalışmalar sadece ekonomik boyutlarının algılanması ile sınırlı olmamalıdır. Aynı zamanda turizmin sosyo - ekonomik yapı üzerindeki etkilerinin araştırılması ve bu sonuçların eğitim kurumlarında öğretilmesi gerekmektedir. Sürdürülebilir turizm algısının yerleşmesi için bu gereklidir.

Kaynakça

- Ağaoğlu , O. K. (1991). *Türkiye’de turizm eğitimi ve etkinliği*, Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları.
- Baysan, S. (2002). *Didim kıyı alanı örneğinde turizmin çevresel etkileri konusunda yerli halkın tutumları*. Türkiye’nin Kıyı ve Deniz Alanları III. Ulusal Konferansı, Bildiriler Kitabı.
- Çepni, S. (2007). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Trabzon: Celepler.
- Çetin, T. (2009). Beypazarı’nda Turist-Yerli Halk Etkileşimi ve Turizmin Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Etkileri. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi Cilt: IX, Sayı 1, Sayfa: 15-32*, İzmir.
- Dal, N. ve Baysan, S., (2007). Kuşadası’nda kıyı kullanımı ve turizmin mekânsal etkileri konusunda yerel halkın tutumları. *Ege Coğrafya Dergisi, 16, 69-85*, İzmir.
- Demirkaya, H. ve Çetin, T. (2010) Residents’ Perceptions on The Social and Cultural Impacts of Tourism in Alanya (Alanya-Turkey), *Akev Akademi Dergisi Yıl: 24, Sayı: 22 (Kış 2010) s: 383-392*
- Özgüç, N. (2003). *Turizm coğrafyası özellikler ve bölgeler*. İstanbul: Çantay Kitapevi.
- Emekli, G. (1998). *Bergama’da turizm ve sosyo-ekonomik etkileri* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Emekli G. (1994). *Foça’da turizm ve turistik kentleşme* (Yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Gümüş, N. ve Özüpekçe, S. (2009). İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Turizme Yönelik Görüşleri: Foça örneği, *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:25*, İzmir.
- Haralambopoulos N., & Pizam A. (1996). Perceived impacts of tourism - the case of Samos. *Annals of Tourism Research, 23(3)*, 503-526 (24), Doi: 10.1016/0160-7383 (95) 00075-5, Elsevier.
- Harari, T. (2005). *Impacting the warm heart of africa: a study of the economic and socio-cultural effects of tourism on the Nkhata Bay District*, Malawi, ODI Working Paper No:17, London: Odi.
- Kaptan, S. (1999). *Bilimsel araştırma teknikleri ve istatistik yöntemleri*. Ankara: Tekişik Web.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kaltenborn B. P., Andersen O., Nellemann C., Bjerke T., & Thrane, C. (2008). Resident attitudes towards mountain second-home tourism development in Norway: The effects of environmental attitudes. *Journal of Sustainable Tourism, 16(6)*, 664-680, DOI: 10.2167/jost792.0, Taylor & Francis.
- Korça, K. (1998). Resident perceptions of tourism in a resort town. *Leisure Sciences, 20*, 193-212, Taylor & Francis Group.
- Soykan F. (2004). *Kırsal alanların turizm potansiyelinin saptanması ve Şirince Köyü’ne (İzmir) uygulanması*. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları 122, İzmir.
- Zhang J., Inbakaran R. J., & Jackson M. S. (2006). “Understanding community attitudes towards tourism and host-guest interaction in the urban-rural border region”. *Tourism Geographies, 8 (2)*, 182-204, Online, DOI:10.1080/14616680600585455. http://www.karabukkulturturizm.gov.tr/belge/1-57444/safranboluda_turizm.html.adresinden.19.07.2011 tarihinde indirilmiştir.